

О. О. Салун
Olga.salun87@gmail.com

О. Л. Павлова
Rlena1989@gmail.com

К. В. Вовк
vovkkira1970@gmail.com

О. О. Гайдукова
elena.gaydukova81@gmail.com

Є. Я. Ніколенко
e.nokolenko.mail@gmail.com

Проблеми дистанційного навчання в період пандемії COVID-19

Розглянуто перспективи дистанційної освіти у світі й Україні. Проаналізовано основні проблеми, з якими зіткнулися викладачі під час вимушеного переходу на дистанційну освіту в умовах пандемії COVID-19.

Ключові слова: дистанційне навчання, освіта, дистанційна форма навчання, пандемія, проблеми дистанційної освіти.

О. О. Salun
Olga.salun87@gmail.com

О. Л. Pavlova
Rlena1989@gmail.com

К. V. Vovk
vovkkira1970@gmail.com

О. О. Haydukova
elena.gaydukova81@gmail.com

Ye. Ya. Nikolienko
e.nokolenko.mail@gmail.com

Problems of Distance Learning during the Pandemic of COVID-19

The article considers the prospects of distance education in the world and in Ukraine. The main problems faced by teachers during the forced transition to distance education in connection with the COVID-19 pandemic are considered.

Key words: distance learning, education, distance learning, pandemic, problems of distance education.

Дистанційну форму навчання фахівці зі стратегічних проблем освіти називають «освітньою системою ХХІ століття». Актуальність теми дистанційного навчання полягає в тому, що результати суспільного прогресу, раніше зосереджені у сфері технологій, сьогодні концентруються в інформаційній сфері [1].

Дистанційна форма навчання є однією з найбільш перспективних напрямків у сфері освіти, яка відкриває необмежені можливості отримання вищої освіти та саморозвитку за наявності лише персонального комп'ютера (ПК) і доступу до мережі Інтернет. Багато зарубіжних університетів пропонують вищу онлайн-освіту з присвоєнням ступенів бакалавра, магістра,

підвищення кваліфікації і навіть PhD у різних предметних сферах: від історії, соціальних наук і бізнесу до інженерних та IT-спеціальностей. Навіть на кар'єрно орієнтованих програмах, які передбачають значний обсяг практики, можна вчитися віддалено.

Лідером і батьківщиною дистанційного навчання за кордоном є Велика Британія. Дистанційні методи навчання почали розвиватися тоді, коли з'явилися телебачення і радіо. Це був сильний прорив, аудиторія навчання зростає в кілька разів. Однак дистанційні методи навчання за допомогою радіо і телебачення мали істотний недолік – не було зворотного зв'язку «викладач – студент». Перший у світі університет дистанційного навчання було відкрито у Великій Британії 1969 року – Відкритий Університет Великої Британії. Його назва засвідчувала доступність навчання завдяки низькій ціні і через брак необхідності часто відвідувати лекційні заняття. У кінці 1980-х доступність персональних комп'ютерів сильно спростила дистанційне навчання. Перші комп'ютерні навчальні програми з'явилися у вигляді різних ігор, щоб підвищити інтерес до навчання [2]. Велика Британія мала на меті, впроваджуючи дистанційне навчання у ХХ столітті: надати студентам, школярам, безробітним, військовим фахівцям, будь-кому, хто мав бажання навчатися, рівні освітні можливості отримати знання паралельно з основною діяльністю, підвищити рівень освіти, перекваліфікуватися шляхом залучення великої кількості освітнього і наукового потенціалу провідних інститутів, університетів, академій, інститутів підвищення кваліфікації, які були лідерами в освітній галузі.

Першим у світі онлайн-університетом, що почав роботу у форматі дистанційного навчання, є University of London. Університет запропонував широкий вибір програм у галузі гуманітарних наук, бізнесу, фінансів, юриспруденції, менеджменту, маркетингу, IT, психології, охорони здоров'я. Навчання відбувається повністю онлайн або за підтримки викладачів інших британських, іноземних або місцевих університетів. Випускники отримують престижний диплом без зазначення місця навчання.

Arden University має більш ніж 25 років досвіду в дистанційній освіті, понад 50 000 студентів отримали дипломи про вищу освіту. Мета Arden University як лідера організації з онлайн-навчання – зробити вищу освіту доступнішою, привабливішою і корисною для людей у всьому світі. Сьогодні університет пропонує більш ніж п'ятдесят універсальних програм у широкому спектрі областей: комп'ютерні технології, соціологія і психологія, управління бізнесом, право і кримінологія, аналітика даних, фінанси, охорона здоров'я і багато інших програм. Такі країни Європи, як Велика Британія, Німеччина, Франція, Ірландія, Швеція, Нідерланди, Італія, Швейцарія, Іспанія, а також США пропонують дистанційне навчання у своїх університетах і здобуття вищої освіти з дипломом, не виходячи з дому. Ці країни зарекомендували себе, як сильні гравці у світі класичної

освіти, але й дистанційна освіта розвинена на високому рівні та продовжує розвиватися і вдосконалюватися.

В Україні дистанційна освіта тільки починає свій шлях. До оголошення пандемії COVID-19 у світі і запровадження протиепідемічних заходів в Україні в нашій країні дистанційну освіту у закладах вищої освіти пропонували лише 10 університетів – такі, як: Хмельницький національний університет, Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя, Сумський державний університет, Полтавський університет економіки і торгівлі та інші.

З 12 березня 2020 року після оголошення карантину з приводу Covid-19 в Україні ЗВО були переведені на дистанційну форму навчання. У Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна існує навчальна платформа Moodle, на базі якої створюються дистанційні курси і здійснюється освітній процес. Moodle-система управління курсами (електронне навчання) також відома як система управління навчанням або віртуальне навчальне середовище. Середовище являє собою вільний (розповсюджується за ліцензією GNU GPL) вебдодаток, що дає змогу створювати сайти для онлайн-навчання. Система реалізує філософію «педагогіки соціального конструкціонізму» і орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем і учнями, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання. Вона стала дуже популярною серед викладачів у всьому світі як засіб для створення динамічних вебсайтів для учнів незалежно від рівня освіти, що здобувається [3].

Першою проблемою, що виникла під час екстреного переходу до дистанційної форми навчання, було створення курсу взагалі. Для створення навчального простору були необхідні навички користування цією платформою викладачами. 80 % кадрового складу викладачів кафедри загальної практики – сімейної медицини медичного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна є сертифікованими фахівцями у створенні курсу на освітній платформі Moodle, що полегшило завдання написання повноцінного навчального курсу з дисциплін кафедри для дистанційного навчання студентів.

У дистанційному курсі є такі інструменти оцінювання, як тестування, ситуаційні задачі, теоретичні завдання, здача модулів, заліків та іспитів. Студентам також надається теоретичний матеріал для вивчення дисципліни, який супроводжується онлайн-чатами і консультаціями. Широкий спектр можливостей, що надається платформою Moodle, охоплює практично весь навчальний процес, тільки дистанційно.

Іншою проблемою стало стовідсоткове охоплення студентів, та їхнє об'єктивне оцінювання. Під час складання онлайн-заліку студент може використовувати додаткові ресурси для відповіді, користуватися інтернетом для пошуку правильної відповіді, йому можуть допомагати сторонні особи, яких викладач не бачить.

Існує багато освітніх порталів і онлайн-платформ за допомогою яких також можна проводити навчання зі студентами дистанційно: Zoom, Google Classroom, Skype, Telegram відеоконференції та багато інших. Одними з найпопулярніших стали відеоконференції на основі Zoom-платформи. Конференції та чат у Zoom є оптимальним способом обміну повідомленнями та передачі контенту в режимі реального часу. Zoom-платформа забезпечує швидку організацію конференцій, дозволяє запускати, приєднуватися і брати участь у конференціях із використанням будь-якого гаджета [4]. Ця платформа дозволяє забезпечити живе спілкування зі студентами, провести навчальний процес у реальному часі, а також опитування студентів і оцінку їхнього рівня знань.

У класичній формі навчання заліки та іспити відбувалися під час живого спілкування. Сьогодні такої можливості немає, ми обмежені карантинном, але проводити атестацію студентів необхідно – і платформа дозволяє нам зробити це якісно. Проте дистанційна форма освітнього процесу має свої мінуси. Методом соціологічного онлайн-опитування за допомогою Google-форми було проведено дослідження, в якому взяли участь 42 викладачі. Метою цього дослідження було встановити рівень стомлюваності викладачів у процесі навчання студентів за допомогою технології Zoom. 90 % опитаних респондентів згодні з твердженням, що живе спілкування зі студентами через Zoom, Skype та інші відеоконференції необхідне для повноцінного освітнього процесу, 76 % опитаних стверджують, що процес онлайн-навчання є більш напруженим, ніж живе спілкування зі студентами. Причиною загальної стомлюваності названо: напруження слуху, зору – 67 %, статичне напруження (постійна робота за комп'ютером, тулуб перебуває у постійній позі) – 45 %.

З огляду на результати проведеного експрес-дослідження, можна зробити попередній висновок, що процес спілкування за допомогою інтернет-комунікації потребує більше сил (як у викладача, так і у студентів), відбувається підвищене напруження зору і слуху.

Поява інноваційних технологій позитивно позначається на педагогіці. Почали активно розроблятися нові форми, методи, функції та засоби для забезпечення дистанційного навчання. Однак якщо поняття «педагогіка» вже давно сформувалося, то поняття «дистанційна педагогіка» в науці повноцінно ще не склалося [5].

Дистанційна педагогіка – це наука про вплив інформаційно-комп'ютерних технологій, інтегрованих в освітній процес за допомогою дистанційного навчання, на можливість самостійного навчання, самоосвіти та формування необхідних для цього навичок. Освіта трансформується в більш гнучкий і динамічний процес навчання, що має свої індивідуальні риси. Це безпосередньо пов'язано з впровадженням нових цифрових технологій. Однак поряд з усіма нововведеннями, пов'язаними з впровадженням

спектра комп'ютерних технологій, виникає і низка проблем, особливо для медичних університетів та медичних факультетів. Базовим принципом і найголовнішим у процесі навчання студентів-медиків є практика, яка здійснюється безпосередньо в університетських клініках біля пацієнта. Це головне питання наразі неможливо вирішити, тому дистанційна форма навчання для медичних факультетів не є прийнятною в повному обсязі. Є такі дисципліни, як гігієна, охорона праці, фармакологія, епідеміологія та інші, які можна викладати дистанційно, але терапія, хірургія, педіатрія є клінічними дисциплінами – і вимагають практичних навичок студентів.

З огляду на це можна дійти висновків, що дистанційна освіта – це майбутнє у сфері отримання знань і освіти. Технічні проблеми, що виникли під час переходу на масове дистанційне навчання, можна розв'язати, вони вимагають більш детальних розробок курсів і програм для навчання, але проблему дистанційного навчання студентів-медиків з клінічних предметів дистанційно вирішити неможливо, тому повний перехід на дистанційну форму навчання студентів-медиків неприйнятний, він спричинить зростання випуску некомпетентних фахівців.

Література

7. Козлова Д. А. Дистанционное обучение как инновационный подход в реализации непрерывного образования / А. Д. Козлова. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/distantcionnoe-obuchenie-kak-innovatsionnyy-podhod-v-realizatsii-nepreryvnogo-obrazovaniya/viewer>.

2. Мадеев Н. Е. История развития дистанционного обучения / Н. Е. Мадеев, В. Э. Зилько // Молодой ученый. – [Электронный ресурс]. – 2017. – № 21 (155). – С. 16–18. – Режим доступа : <https://moluch.ru/archive/155/43724/> (дата обращения: 24.05.2020).

3. Корень А. В. Использование электронной образовательной среды Moodle в создании интерактивных учебных курсов нового поколения [Электронный ресурс] / А. В. Корень. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-elektronnoy-obrazovatelnoy-sredy-moodle-v-sozdanii-interaktivnyh-uchebnyh-kursov-novogo-pokoleniya/viewer>.

4. Чигинцева А. А. Актуальные проблемы дистанционного обучения [Электронный ресурс] / А. А. Чигинцева. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualnye-problemy-distantcionnogo-obucheniya/viewer>.